

REGION TURYSTYCZNY NA TLE TEORII REGIONU EKONOMICZNEGO. PRZYCZYNEK DO POLSKIEJ TEORII

WALDEMAR A. GORZYM-WILKOWSKI

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
e-mail: wagw@poczta.umcs.lublin.pl

SŁOWA KLUCZOWE

region turystyczny, region ekonomiczny

STRESZCZENIE

Pojęcie region turystyczny bywa używane w różnych znaczeniach, w tym także w sensie ekonomicznym. Jednak wciąż istnienie ekonomicznego regionu turystycznego, jego delimitacja lub struktura są identyfikowane przez różnych autorów na podstawie bardzo różnych kryteriów. Co więcej, wśród kryteriów tych kluczowe znaczenie mają kwestie pozaekonomiczne. W tej sytuacji celowe jest wskazanie, że jako region turystyczny w ekonomicznym sensie powinien być rozumiany obszar, na którego gospodarkę w dominującym stopniu oddziałują ekonomiczne skutki ruchu turystycznego. Obszar taki składa się z „bazy” (którą stanowi obszar recepcji turystycznej) oraz z „zaplecza”, czyli obszaru produkcji dóbr konsumowanych w obszarze recepcyjnym. Wzajemne relacje pomiędzy „bazą” i „zapleczem” są właściwe dla regionu węzłowego, podczas gdy każda z tych części ma wewnętrznie charakter regionu strefowego.

Wprowadzenie

Turystyka w XX wieku stała się nie tylko trwałym elementem stylu życia znacznej części mieszkańców państw wysoko, a nawet średnio rozwiniętych gospodarczo. Przemieszczanie się i pobyt tysięcy lub milionów ludzi tworzyć musi istotne skutki ekonomiczne. Także w polskiej gospodarce sektory powiązane z turystyką zajmują coraz ważniejsze miejsce. W latach 2007–2013 udział gospodarki turystycznej w tworzeniu PKB Polski wyniósł około 5–6% (*Raport...*, 2013). Turystyka wykorzystuje specyficzne cechy pewnych elementów przestrzeni geograficznej, zatem również działalność gospodarcza związana z obsługą turystyki ma tendencje do skupiania się w miejscach o cechach szczególnie korzystnych z punktu widzenia potrzeb turystów. Jest to zjawisko zgodne z ogólną prawidłowością rozwoju gospodarczego w przestrzeni, gdzie samoczynnie tworzą się wyraźnie wyodrębnione układy społeczno-ekonomiczne określane jako regiony ekonomiczne

(zob. np. Wróbel, 1965). Również zatem w sferze związanej z turystyką stosowane jest pojęcie *region turystyczny* rozumiane jako kategoria ekonomiczna. Wydaje się przy tym, że powszechność tego terminu jest specyficzną cechą polskiej literatury przedmiotu. W czasopiśmiennictwie angielskojęzycznym dominującą pozycję ma niewątpliwie sformułowanie *tourist destination* (np. Saarinen, 2004). Termin ten niesie w sobie sens ekonomiczny (np. Beirman, 2003), a często nawet holistyczny – łącząc aspekty ekonomiczne, społeczne, kulturowe i środowiskowe (Holden, 2006). Również w polskiej teorii turystyki pojęcie *destynacja turystyczna* stopniowo zyskuje miejsce (np. Borzyszkowski, 2012).

Jednak pojęcie *region* wciąż dominuje w polskim piśmiennictwie, co – jak się wydaje – wynika przede wszystkim z bardzo bogatej teorii regionu w dorobku polskiej geografii. Powszechność stosowania nie tylko w nauce terminu *region* powoduje jednak, że to samo określenie używane jest – znacznie nawet częściej – w znaczeniach niezwiązanych z kontekstem ekonomicznym, przede wszystkim zaś w sensie krajoznawczym. Zjawisko to przyczynia się do powszechnie postrzeganego chaosu terminologicznego utrudniającego komunikowanie się badaczy i rozwój myśli teoretycznej (por. np. Mazurski, 2009). Przydatne byłoby zatem zaproponowanie uporządkowanego i w miarę jednoznacznego znaczenia (desygnatu) terminu *region turystyczny* odnoszonego do sfery zjawisk ekonomicznych.

Region ekonomiczny

Dla właściwego zrozumienia charakteru regionu turystycznego w jego ekonomicznym sensie konieczne jest przede wszystkim uporządkowanie pojęć związanych z istotą samego regionu ekonomicznego. Region taki jest kluczowym składnikiem przestrzeni społeczno-ekonomicznej będącym skutkiem jej zróżnicowania w efekcie przestrzennego aspektu życiowej i gospodarczej działalności człowieka (por. Domański, 1976). Pojęcie *region ekonomiczny* jest zatem jednym z całkowicie podstawowych terminów stosowanych w trakcie analiz zjawisk ekonomicznych w przestrzeni. W polskiej teorii geografii ekonomicznej co najmniej od pół wieku toczą się dyskusje dotyczące istoty tego zjawiska i mechanizmów jego funkcjonowania. W najbardziej ogólnym sensie region ekonomiczny jest rozumiany jako czasoprzestrzenny twór:

- a) składający się z podobnych jednostek elementarnych;
- b) wykazujący powiązania wewnętrzne i zewnętrzne;
- c) mający wykształcony zespół sił wytwórczych;
- d) o większym lub mniejszym stopniu domknięcia (por. np. Dziewoński, 1961; Domański, 1972; Kuciński, 1990).

Struktura regionu ekonomicznego może być różna zależnie od podziału funkcji i powiązań pomiędzy różnymi jego elementami. W wielu proponowanych w polskiej geografii ekonomicznej typologiach, przy wszystkich różnicach pomiędzy nimi, zawsze wyodrębniane są przynajmniej dwa typy strukturalne (zob. np. Malisz, 1984; Kuciński, 1994):

- a) region strefowy (powierzchniowy, homogeniczny, skalarny) – którego części składowe posiadają jakąś wspólną dominującą cechę; jest to zawsze dominująca funkcja gospodarcza (rolnictwo, leśnictwo lub turystyka) lub zespół takich funkcji powiązanych wzajemnie;
- b) region węzłowy (nodalny, wektorowy) – stanowiący obszar ciążenia lub powiązań ekonomicznych z pewnym ośrodkiem centralnym tworzącym węzeł tych powiązań.

Struktura wewnętrzna regionów silnie wpływa na ich obszar i kształt przestrzenny. Regiony strefowe z uwagi na swój profil gospodarczy są najczęściej deterministyczne, czyli ich powstawanie i rozwój warunkowane są w znacznym stopniu charakterem przestrzeni geograficznej. Regiony węzłowe natomiast są na ogół indeterministyczne, gdyż ich zasięg zależy przede wszystkim od powiązań społeczno-gospodarczych (np. Wróbel, 1965). Stąd też regiony strefowe często mogą swoim kształtem nawiązywać do kształtu jednostek fizycznogeograficznych, podczas gdy regiony węzłowe rzadko mogą być utożsamiane z takimi jednostkami.

Poza kwestią zdefiniowania materialnego znaczenia pojęcia *region ekonomiczny* istotne jest, że bywa ono używane (Dziewoński, 1967b; Wróbel, 1970) w trzech różnych, lecz wzajemnie powiązanych znaczeniach związanych z trzema celami jego identyfikacji. Region ekonomiczny rozumiany jest zatem jako:

- narzędzie badania (identyfikowany w celach poznawczych),
- narzędzie działania (identyfikowany w celach planistycznych),
- przedmiot poznania (identyfikowany w celach statystycznych).

Region rozumiany w jednym z tych pojęć oddziałuje rzecz jasna na pozostałe kategorie. Podział przestrzeni dla celów badawczych bywa często opierany na podziale administracyjnym (tworzącym regiony w sensie narzędzi działania). Jednocześnie racjonalny podział administracyjny powinien być dostosowany do rzeczywistego, obiektywnego podziału przestrzeni. Oczywiście jest zatem, że kluczowym aspektem pojęcia *region ekonomiczny* jest ten odnoszący się do realnie istniejącego regionu – wycinka przestrzeni społeczno-ekonomicznej. Taki też region jest najgłębiej analizowany przez teoretyków geografii ekonomicznej (zob. np. Dziewoński, 1967b).

Region turystyczny

Polski dorobek teoretyczny dotyczący istoty, delimitacji i mechanizmów funkcjonowania regionów turystycznych jest w Polsce, przynajmniej w sensie ilościowym, dość bogaty. Jest to zupełnie naturalne w związku z rosnącym znaczeniem turystyki w polskiej gospodarce i życiu społecznym przy jednoczesnym znacznym determinizmie geograficznym tego zjawiska prowadzącym do silnego zróżnicowania przestrzennego. Samo pojęcie *region turystyczny* jest zatem powszechnie stosowane, choć niekiedy bez konkretnego określania jego znaczenia (zob. np. Łazarek, 2004; Panasiuk, 2006, 2008). Liszewski (2009) wskazuje, że w dotychczasowych publikacjach dominuje „krajobrazowa” identyfikacja regionu turystycznego oparta w dużym stopniu na strukturze naturalnych cech przestrzeni ekonomicznej. Definicję regionu turystycznego do tej pory uznawaną za jedną z fundamentalnych sformułowała Mileska (1963). Według niej regionem „turystyczno-wypoczynkowym” jest obszar:

- a) atrakcyjny z punktu widzenia walorów przyrodniczych;
- b) dysponujący odpowiednim do tych walorów zagospodarowaniem oraz dostępny przestrzennie.

Mileska jako kryterium delimitacji regionu turystycznego łączącego – w jej definicji – aspekty ekonomiczne i pozaekonomiczne przyjęła przy tym zasięg szlaków turystycznych. Podobną definicję regionu turystycznego prezentują Warszzyńska i Jackowski (1978), wedle których jest to obszar o wysokich walorach turystycznych, dobrze rozwiniętej infrastrukturze turystycznej i odpowiedniej dostępności komunikacyjnej. Cechą identyfikującą i delimitującą tak pojęty region jest zarówno jednorodność cech środowiska, jak i występowanie wewnętrznych powiązań usługowych. Bardzo zbliżony pogląd wyrażają także na przykład Kornak i Rapacz (2001) oraz Liszewski (2002) opierający istotę regionu turystycznego na triadzie: walory turystyczne–ruch turystyczny–zagospodarowanie turystyczne generującej wewnętrznie spójne powiązania, których intensywność wyznacza granice regionu. Liszewski w kolejnej swojej pracy (2003) proponuje jako region turystyczny rozumieć po prostu taką część przestrzeni, na której koncentruje się ruch turystyczny. Analogiczny pogląd formułują także na przykład Molenda (2012) i Mazurski (2009), który tą kategorią pojęciową obejmuje także te części przestrzeni fizycznej, które nie są, lecz mogą być objęte ruchem turystycznym.

Gaworecki (1998) proponuje bardzo generalną (i w znacznym stopniu aprzestrzenną) definicję regionu turystycznego jako kompleksu różnych funkcji gospodarczych i społecznych bezpośrednio lub pośrednio rozwijanych w celu zaspokojenia zapotrzebowania na dobra i usługi turystyczne. Bardzo zbliżony co do charakteru pogląd prezentuje Gieźgała (1977), rozumiejąc region turystyczny jako agregat różnych sektorów gospodarczych tworzonych lub pobudzanych w związku z podróżami i pobytami turystów.

Zmyślony (2003) w ślad za między innymi Kowalczykiem (2000) ujmuje region turystyczny jako wycinek przestrzeni turystycznej będącej częścią przestrzeni społeczno-ekonomicznej. Zmyślony, wielokrotnie cytowany przez innych autorów, określa w tym kontekście region turystyczny jako region ekonomiczny o specjalności turystycznej (zob. np. Nawrot, Zmyślony, 2009). Podobnie jednak jak inni autorzy opiera jego funkcjonowanie na walorach środowiska stymulujących wewnętrznie powiązaną działalność społeczno-ekonomiczną. W związku z tym, nawiązując bezpośrednio do teorii regionu ekonomicznego, wskazuje na możliwość istnienia regionów turystycznych o charakterze powierzchniowym lub węzłowym, przy czym podstawę do delimitacji regionów turystycznych Zmyślony widzi przede wszystkim w zależnościach i powiązaniach pomiędzy jednostkami tworzącymi (konstituującymi) regionalny system społeczno-ekonomiczny. Jednocześnie jednak Kruczek i Zmyślony (2010) jako równoważne narzędzia delimitacji regionu turystycznego traktują kryteria fizyczno-geograficzne, ekonomiczne i administracyjne. Kryteria określane przez autorów jako „ekonomiczne” są przy tym zakreślane bardzo szeroko – należą do nich zasoby surowcowe, gospodarka wodna, warunki produkcji rolniczej i działania ludzkie dotyczące kształtowania przestrzeni. Na tym tle nieco odmiennie prezentuje się Grabowski (2008) jednoznacznie utożsamiający region turystyczny w sensie ekonomicznym z regionem administracyjnym.

Wydaje się przy tym, że dominująca część autorów dość wąsko rozumie „ekonomiczny” aspekt regionu turystycznego. Sobotka (2014) zauważa, że większość polskich autorów identyfikuje regiony turystyczne za pomocą wielkości bezpośrednio związanych z obsługą turystów. Tak na przykład Matczak i Suliborski (1984) oraz Faracik (2006) za kluczową uznają wielkość bazy noclegowej. Również Faracik, a także na przykład Derek (2008) uwzględniają wielkość ruchu turystycznego. Rzadziej natomiast brane są pod uwagę: wielkość zatrudnienia w usługach turystycznych lub dochody uzyskiwane z turystyki (np. Drzewiecki, 1980; Swianiewicz, 1989) oraz wielkość i sposób użytkowania terenu (np. Matczak, 1985).

Wnioski z polskiej dyskusji

Krótki przegląd stosowanych w polskiej literaturze przedmiotu definicji regionu turystycznego rozumianego jako region ekonomiczny pozwala na sformułowanie kilku podstawowych wniosków. Przede wszystkim – polska literatura dotychczas nie dopracowała się jednoznacznej, wspólnej definicji regionu turystycznego, w szczególności w jego ekonomicznym sensie. Nawet poszczególni autorzy w różnych swoich publikacjach interpretują to pojęcie w różny sposób. Wiąże się to zapewne z samym brakiem odrębnej terminologii dla „ekonomicznego regionu turystycznego” wobec nazewnictwa takiego regionu identyfikowanego według innych (nieekonomicznych) kryteriów. Równoległym jednak powodem jest, jak się wydaje, zauważalnie odmienne spojrzenie na naturę „ekonomicznego regionu turystycznego” wobec regionu ekonomicznego jako takiego. Teoretycy badający istotę regionu ekonomicznego jako „przedmiotu badania” skupiają się przede wszystkim na działalności gospodarczej prowadzonej w jego obszarze (zob. np. Klasik, 1971). Baza ekonomiczna regionu jest rozumiana jako podstawa jego powstawania i funkcjonowania (np. Dziewoński, 1967b). Zatem istotę, granice i strukturę regionu określają przede wszystkim posiadane przezeń zasoby, formy działalności społeczno-ekonomicznej i powiązania pomiędzy nimi (Kuciński, 1990).

Region ekonomiczny identyfikowany jest, jak widać, przede wszystkim od strony „podażowej”. Region turystyczny analizowany jest natomiast zasadniczo od strony „popytowej”. Co prawda przy jego identyfikacji i delimitacji stosowane są różne kryteria, lecz kryteriami łączącymi prawie wszystkie „ekonomiczne” definicje są: występowanie ruchu turystycznego oraz wzbudzanego przez ten ruch zagospodarowania turystycznego. Spojrzenie takie jest zapewne naturalne z uwagi na charakter gospodarki turystycznej jako takiej – wyodrębnianej z całości gospodarki przede wszystkim z punktu widzenia sposobu konsumpcji niektórych dóbr i usług (np. *Terminologia turystyczna...*, 1995; Łazarek, Łazarek, 2002). Jednocześnie jednak przestrzenny aspekt całości ekonomicznych skutków będących efektem ruchu turystycznego pozostaje poza polem zainteresowania większości autorów.

W świetle powyższych rozważań można stwierdzić, że polska teoria gospodarki turystycznej charakteryzuje się w odniesieniu do ekonomicznego sensu pojęcia *region turystyczny* daleko posuniętą niejednorodnością poglądów. Co więcej, dotychczas – jak się wydaje – nie powstał dostatecznie precyzyjny model morfologiczny i funkcjonalny takiego regionu. Stąd też wciąż celowe jest po-

szukiwanie porządkującej definicji regionu turystycznego opartej na analogicznych przesłankach jak definicja regionu ekonomicznego.

Koncepcja regionu turystycznego

Poszukiwanie uporządkowanej definicji regionu turystycznego powinno zmierzać do określenia jego istoty, struktury wewnętrznej i delimitacji. Istotę „ekonomicznego regionu turystycznego” należy, jak się wydaje, definiować, wychodząc od, bardzo co prawda ogólnej, propozycji Zmysłonego, iż jest to region ekonomiczny o specjalności turystycznej. Przy czym „specjalność turystyczna” nie może być definiowana przez obecność turystów, lecz przez uczestnictwo funkcjonujących w danym obszarze podmiotów gospodarczych w gospodarce turystycznej. Zatem należy rozumieć, że „ekonomiczny region turystyczny” to obszar zdominowany przez działalność gospodarczą tworzącą podaż zaspokajającą potrzeby turystów przebywających w pewnym obszarze recepcji turystycznej.

Tak rozumiana treść ekonomiczna regionu turystycznego rozstrzyga o jego delimitacji. W skład tak ujmowanego regionu turystycznego wchodzi więc nie tylko sam obszar recepcji turystycznej dysponujący atrakcjami turystycznymi (jak to proponuje wiele definicji regionu turystycznego), ale także obszary niebędące celem ruchu turystycznego, ale powiązane z nim ekonomicznie. Takie rozumienie „ekonomicznego regionu turystycznego” wynika *implicite* z koncepcji turystycznego mnożnika konsumpcyjnego (Panasiuk, 2006). Beneficjentami „wtórnego efektu mnożnikowego” mogą wszak być także podmioty niekontaktujące się bezpośrednio z turystami z racji swojego umiejscowienia – nie tylko strukturalnego, lecz i terytorialnego.

Strukturą wewnętrzną ekonomicznego regionu turystycznego jest w istocie pochodną jego obszaru. Durydiwka i Kowalczyk (2003) sugerują, w dużym stopniu trafnie, że region turystyczny ma charakter regionu węzłowego. Należy jednak jednocześnie uznać, że – z uwagi na swoje wyspecjalizowanie – jest to również w pewnym sensie region strefowy (w rozumieniu np. Kucińskiego). Jednak fakt składania się nań zarówno obszarów odwiedzanych, jak i nieodwiedzanych przez turystów tworzy zauważalne skutki dla jego struktury ekonomicznej i charakteru wewnętrznych powiązań. Część regionu mająca charakter „popytowy”, czyli będąca obszarem penetracji turystycznej, jest niewątpliwie strefowa w sensie braku dominacji wewnętrznych relacji przestrzennych opartych na zasadzie uzupełniania się (zwłaszcza w postaci: ośrodek obsługi–obszar oddziaływania). Natomiast relacje uzupełniania się występują, choć w szczególnym sensie, pomiędzy obszarem recepcji turystycznej a resztą regionu. Obszar recepcji stanowiący strukturalnie, a wielokrotnie także geograficznie rdzeń artykułuje bowiem popyt, natomiast pozostała część regionu tworzy odpowiadającą mu podaż.

Dla takiego rozumienia istoty ekonomicznego regionu turystycznego przydatna może być koncepcja „regionu zaopatrzenia i zbytu” sformułowana przez Rychłowskiego (1967). O koncepcji ten wspomina na przykład Grabowski (2008), nie nawiązując jednak do niej we własnych propozycjach. W ramach swojej koncepcji Rychłowski tworzy (choć nie definiuje) pojęcie *region konsumpcji*. Region konsumpcji składa się z „bazy” stanowiącej obszar koncentracji konsumpcji oraz

z ciężącego do niej terytorium określanego jako zaplecze. Zaplecze wytwarza dobra materialne, które kończą swój bieg w bazie. Powiązania występujące wewnątrz regionu konsumpcji mają charakter wyraźnie węzłowy, a jego granice wynikają z zasięgu powiązań ośrodka konsumpcji z zapatrującymi go producentami.

Odnosząc powyższą koncepcję do gospodarki turystycznej, można przyjąć, że powszechne dotychczas spojrzenie na region turystyczny od strony popytu jest w dużym stopniu zasadne. Region taki jest bowiem jednym z możliwych typów „regionu konsumpcji”. „Bazą” regionu turystycznego jest zatem obszar recepcji turystycznej, natomiast zapleczem obszar produkcji dóbr konsumowanych w obszarze recepcyjnym. Specyfiką regionu turystycznego jest fakt, że popyt generowany przez bazę jest w dominującym zakresie efektem jej funkcji egzogenicznych (por. np. Dziewoński, 1967a). Nie ma to jednak istotnego znaczenia dla relacji bazy z zapleczem. Powiązania pomiędzy bazą a zapleczem mają przy tym charakter właściwy dla regionów węzłowych. Jednocześnie obydwie te części składowe mają wewnętrznie charakter regionów powierzchniowych. Każda z nich charakteryzuje się jednorodnym, choć głównie w sensie genetycznym i pod względem zorientowania konsumpcyjnego, profilem gospodarczym. W bazie zauważalny jest dominujący udział sektora usług, natomiast zaplecze ma w większym stopniu profil produkcyjny. Na obszarze zaplecza funkcjonują jedynie te podmioty gospodarcze mieszczące się w sektorze usług, których działalność może się odbywać poza siedzibą zakładu (usługi transportowe, przewodnickie itp.).

Granice i obszar tak rozumianego ekonomicznego regionu turystycznego jako całości nie wiążą się z kształtem i charakterem jednostek fizycznogeograficznych. Warunki przyrodnicze mają znaczenie jedynie dla samego powstania i ekspansji obszaru recepcji turystycznej. Charakter deterministyczny ma jedynie „baza” regionu, natomiast jego zaplecze, a zatem i kształt regionu jako całości, są niewątpliwie indeterministyczne.

Przedstawione powyżej propozycje nie wyczerpują rzecz jasna całości zagadnień związanych z charakterem i mechanizmami funkcjonowania ekonomicznej strony regionu turystycznego. Struktura regionalnej przestrzeni społeczno-ekonomicznej zależy wszak od wielu czynników – charakteru atrakcji turystycznych, typu ruchu turystycznego, poziomu rozwoju gospodarczego itd. Jednak wydaje się, że powyższe analizy, choć mają w znacznym stopniu charakter porządkujący, mogą stać się istotnym przyczynkiem do polskiej teorii turystyki, zwłaszcza zaś jego wpływu na rozwój regionalny.

Literatura

- Beirman, D. (2003). *Restoring Tourism Destinations in Crisis: A Strategic Marketing Approach*. Crows Nest: Allen and Unwin.
- Borzyszkowski, J. (2012). Dyskusja nad pojęciem destynacja. *Ekonomiczne Problemy Turystyki*, 20, 19–30.
- Derek, M. (2008). *Funkcja turystyczna jako czynnik rozwoju lokalnego w Polsce*. Maszynopis. Warszawa: Uniwersytet Warszawski.
- Domański, R. (1972). *Kształtowanie otwartych regionów ekonomicznych*. Warszawa: PWE.
- Domański, R. (1976). Zarys teorii procesów w systemie osadniczym. *Przegląd Geograficzny*, XLVIII (2), 211–233.
- Durydiwka, M., Kowalczyk, A. (2003). Region turystyczny a procesy globalizacji. *Turyzm*, 13 (1), 21–42.
- Drzewiecki, M. (1980). *Rola turystyki w rozwoju ekonomicznym wsi pomorskich*. Warszawa: Instytut Turystyki.

- Dziewoński, K. (1961). Elementy teorii regionu ekonomicznego. *Przegląd Geograficzny*, XXXIII (4), 593–613.
- Dziewoński, K. (1967a). Baza ekonomiczna i struktura funkcjonalna miast. Studium rozwoju pojęć, metod i ich zastosowań. *Prace Geograficzne PAN*, 63.
- Dziewoński, K. (1967b). Teoria regionu ekonomicznego. *Przegląd Geograficzny*, XXXIX (1), 33–50.
- Faracik, R. (2006). *Turystyka w strefie podmiejskiej*. Kraków: Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ.
- Gaworecki, W.W. (1998). *Turystyka*. Warszawa: PWE.
- Gieźgała, J. (1977). *Turystyka w gospodarce narodowej*. Warszawa: PWE.
- Grabowski, J. (2012). Uwarunkowania konkurencyjności turystycznej regionów. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, LXX (3), 149–164.
- Holden, A. (2006). *Tourism Studies and the Social Sciences*. London, New York: Routledge.
- Klasik, A. (1971). Analiza wzrostu i przemian strukturalnych gospodarki regionalnej. *Studia KPZK PAN*, XXXV.
- Kornak, A., Rapacz, A. (2001). *Zarządzanie turystyką i jej podmiotami w miejscowości i regionie*. Wrocław: Wyd. AE we Wrocławiu.
- Kowalczyk, T. (2000). *Geografia turystyki*. Warszawa: PWN.
- Kruczek, Z., Zmyślony, P. (2010). *Regiony turystyczne*. Warszawa: Proksenia.
- Kuciński, K. (1990). *Podstawy teorii regionu ekonomicznego*. Warszawa: PWN.
- Kuciński, K. (1994). *Geografia ekonomiczna*. Warszawa: Oficyna SGH.
- Liszewski, S. (2002). Region turystyczny. W: G. Gołębski (red.), *Kompendium wiedzy o turystyce* (s. 91–94). Warszawa, Poznań: PWN.
- Liszewski, S. (2003). Region turystyczny. *Turyzm*, 13 (1), 43–54.
- Liszewski, S. (2009). Przestrzeń turystyczna Polski. Koncepcja regionalizacji turystycznej. *Folia Turistica*, 21, 17–30.
- Łazarek, M., Łazarek, R. (2002). *Gospodarka turystyczna*. Warszawa: WSE.
- Łazarek, R. (2004). *Ekonomika turystyki. Wybrane zagadnienia*. Warszawa: WSE.
- Malisz, B. (1984). *Podstawy gospodarki i polityki przestrzennej*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Matczak, A. (1985). Funkcja wypoczynkowa strefy podmiejskiej Łodzi. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Geographica*, 5, 299–312.
- Matczak, A., Suliborski, A. (1984). Funkcja turystyczna regionu Zbiornika Otmuchowskiego. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Geographica*, 3, 99–117.
- Mazurski, K.R. (2009). Region turystyczny jako pojęcie. *Folia Turistica*, 21, 7–15.
- Mileska, M.I. (1963). *Regiony turystyczne Polski. Stan obecny i potencjalne warunki rozwoju*. *Prace Geograficzne PWA*, 43.
- Molenda, M. (2012). Regionalny produkt turystyczny a region turystyczny. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, 738, *Ekonomiczne Problemy Turystyki*, 20 (4), 31–42.
- Nawrot, Ł., Zmyślony, P. (2009). *Międzynarodowa konkurencyjność regionu turystycznego. Od programowania rozwoju do zarządzania strategicznego*. Kraków: Proksenia.
- Panasiuk, A. (red.) (2006). *Ekonomika turystyki*. Warszawa: PWN.
- Panasiuk, A. (red.) (2008). *Gospodarka turystyczna*. Warszawa: PWN.
- Raport o stanie gospodarki turystycznej w latach 2007–2011* (2013), Warszawa: Ministerstwo Sportu i Turystyki.
- Rychłowski, B. (1967). Regionalizacja ekonomiczna. Zagadnienia podstawowe. *Prace Geograficzne PAN*, 64.
- Saarinén, J. (2004). Tourist Destinations and the Production of Representations in Tourism. *Nordic Geographical Publications*, 32 (2), 1–9.
- Sobotka, S. (2014). Próba wyznaczenia obszarów o najwyższym stopniu wykorzystania turystycznego jako przesłanki do regionalizacji turystycznej Polski. *Turyzm*, 24 (2), 36–43.
- Terminologia turystyczna. Zalecenia WTO* (1995). Warszawa: WTO, ONZ.
- Warszyńska, J., Jackowski, A. (1978). *Podstawy geografii turystyki*. Warszawa: PWN.
- Wróbel, A. (1965). Pojęcie regionu ekonomicznego a teoria geografii. *Prace Geograficzne PAN*, 48.

Wróbel, A. (1970). Zagadnienia delimitacji obszarów metropolitalnych. Wprowadzenie do dyskusji. *Biuletyn KPZK PAN*, 57, 7–20.

Zmyślony, P. (2003). Region turystyczny w ujęciu ekonomicznym. *Turyzm*, 13 (1), 105–115.

A TOURIST REGION VERSUS THE THEORY OF AN ECONOMIC REGION. CONTRIBUTION TO THE DISCUSSION IN POLAND

KEYWORDS | tourist region, economic region

ABSTRACT

The term “tourist region” is used in different meanings, including the economic one. However, the continued existence of the economic region, its delimitation and structure are identified by various authors based on very different criteria. What is more, non-economic issues are of key importance among these criteria. In this situation, it is appropriate to note that a tourist region, in the economic sense, should be understood as an area whose economy is predominantly impacted by the economic effects of tourist traffic. Such an area consists of the “base” (comprising the tourist reception area) and the “facilities”, i.e. the area where the goods consumed in the reception area are produced. The mutual relations between the “base” and the “facilities” are appropriate for a node region where as internally, each of these parts has the character of a zone region.

Translated by Sławomir Nowodworski

JEL CODE | R10, Z30, Z32